

TVÅMINUTERSUPPGIFT ... PARTIKELVERB

Partikelverb är vanliga i det svenska språket. Ibland blandar vi ihop partiklarna med prepositioner. Det är inte alltid lätt.

Många av partiklarna har samma form som prepositioner, t.ex. på, med om eller adverb, t. ex. ut, in, upp, ned. Viktigt att säga är att de är alltid betonade, medan prepositionerna oftast är obetonade.

Pröva att läsa följande text: **Pelle höll mycket av Lisa, men han måste hålla efter henne. De ville hålla ihop, och därför höll han ofta med henne. Men när de hållit på att gräla i två år, bestämde de att hålla upp ett tag. De var annars inte säkra att hålla ut.**

Tycka

Vad tycker Du om regeringens förslag?
förslag.

Tycka om

Jag tycker inte om R.

Hälsa

Du måste hälsa på mormor.
mormor.

Hälsa på

Du måste hälsa på

Du har två minuter för den här uppgiften

TURTAGANDE I SAMTAL av Seija Wellros ... en ny text

En ung grek beklagade sig en gång och sa: Det går inte att prata med svenskar. och det enkla svaret på min fråga varför det inte gick var: De pratar nämligen inte. Jag bad honom förklara vad han menade.

Den första förklaringen hade jag hört många gånger förr: att svenskarna hellre satt tysta på tåg och buss, på hållplatser och kafeterior än började samtala med en okänd person. Men när han sedan påstod att även om man står och pratar med en svensk så pratar inte svensken, blev jag lite förbryllad.

Alltså: "hur mycket svensken pratar" beror inte så mycket på svensken utan mer på bedömarens. Chilenare t ex beskrev svenskar som tystlåtna, stela, kalla och ointresserade av andra.

Japaners första intryck var också negativt: Svenskar verkar vara ganska jobbiga, de pratar så mycket och med så hög röst. Dessutom är de väldigt påträngande. De tar på varandra och andra människor hela

tiden.

I en kulturdefinition av Ulf Hannerz står det bl. a. att "kultur omfattar sätt att prata och sätt att vara tyst". Vad som förbryllade unga greken var just svenskarnas sätt att vara tysta under ett samtal. Varför han överhuvudtaget tänkte på det var att det avvek från det "rätta, naturliga och normala" sättet, nämligen det grekiska. Och svensken för sin del uppträdde på ett fullständigt "rätt och naturligt" sätt dvs det svenska sättet.

Turtagande är en term som man använder för att beskriva principer och regler för samtalsinteraktion. Det är en av de metoder vi använder för att reglera kommunikationen mellan samtalsparterna. Vem talar med vem, hur länge, när och på vilket sätt är frågor som berör turtagandet.

EN I TAGET ...

Sverige är ett av de länder som i allmänhet tillämpar principen "en talare i taget". Det är oartigt att avbryta, det upplevs som störande om alla "pratar i munnen på varandra".

Förmågan att lyssna betraktas som en positiv egenskap. Att lära sig detta ingår i "god uppfostran". Att tala är silver, att tiga är guld. Bättre tiga än illa tala. Tomma tunnor bullrar mest. Vad som antagligen har hänt med den unge greken och ett antal svenskar är alltså att greken har talat och talat medan svensken har lyssnat och väntat på ett tillfälle att "få en syl i vädret". Ett sådant tillfälle kanske aldrig kommer, därför att greken väntar på att svensken äntligen skall visa intresse för och engagemang i sin samtalspartner och samtals- ämnet och falla honom i talet. Men det gör inte svensken, för han visar sitt intresse och engagemang genom att lyssna.

...

I varje kultur finns det regler och principer för vem som får avbryta vem eller vem som överhuvudtaget får prata i vilkas närvaro. Ofta är människor från andra länder lika omedvetna om dessa som vi svenskar själva, eftersom var och en betraktar det egna kulturmönstret som självklart.

*** Diskussionsfrågor:**

- Finns det lätta och svåra språk?
- När föredrar Du att tala Ditt modersmål och när vill Du helst tala svenska?
- Händer det att Du blandar ihop Ditt modersmål och svenska?

- Den som flyttar från ett land till ett annat ställs ofta inför kulturskillnader av olika slag.

Ge exempel på skillnader som kan orsaka konflikter.

Du får 12 minuter för att läsa texten.

Ni får 12 minuter för att diskutera frågor ovan.

HUVUDSATS OCH BISATS (repetition)

En mening består av en eller flera satser. En typ av sats heter huvudsats. Huvudsatsen kan bilda en mening eller vara en del av en mening. En annan typ av sats heter bisats. Bisatsen kan inte bilda en mening. Den är alltid en del av en mening.

Huvudsatser

Det måste alltid finnas en huvudsats i en mening. Meningen kan vara kort, till exempel *Hon läser*. Men den kan också bestå av flera ord, till exempel *Hon läser en bok*. Båda exempelmeningarna består av en huvudsats.

Det finns alltid subjekt och predikat i en huvudsats. Subjektet är den som agerar, det vill säga den som gör något, i satsen. Predikatet är det som görs i satsen, det vill säga verbet. I meningen *Hon läser* är

Hon ett subjekt,

läser ett predikat.

Men en mening kan också vara längre och innehålla två huvudsatser, till exempel *Hon läser och Aline tittar på tv*. I den meningen är också

Aline ett subjekt

tittar ett predikat.

Bindeord

De båda huvudsatserna i exemplet ovan knyts samman av bindeordet *och*. Det finns många olika bindeord, till exempel *men*, *eller*, *utan* och *medan*. Nedan ser du tre exempel på meningar som innehåller två huvudsatser och ett bindeord. Bindeordet är markerat med kursiv.

Greta vill gå ut *men* det regnar.

Greta ska fika med kompisarna *eller* så ska de gå på bio.

Greta sätter på sig regnjackan *medan* det fortfarande regnar utomhus.

Bisatser

En bisats är en bestämning till huvudsatsen. En bestämning är samma sak som ett tillägg eller en förklaring. Bisatsen kan inte ensam bilda en mening. I meningen *Jag läser att vädret blir vackert i morgon* är huvudsatsen *Jag läser* och bisatsen *att vädret blir vackert i morgon*. Bisatsen kan inte stå ensam, eftersom det inte går att bara skriva *Att vädret blir vackert i morgon*.

Ord som inleder en bisats kallas för bisatsord. Bisatsinledaren är ofta ett bindeord. Exempel på vanliga bindeord som också är bisatsinledare är: *att, för att, därför att, trots att, när, eftersom, då, innan, om* och *fastän*. Till exempel:

Greta springer fort *för att* hon ska hinna i tid till bussen.

Greta tycker om kompisarna *eftersom* de är snälla.

Fastän det regnar går Greta ut.

Huvudsatser som måste ha bisatser

Huvudsatser kan ofta stå själva i en mening, men det finns vissa verb som behöver en fortsättning. Det betyder att verben behöver en bisats. I följande meningar ser du exempel på verb som behöver bisatser. Verben står skrivna i fetstil och bisatserna står skrivna i kursiv stil.

- 1) Greta gillar **att träffa kompisarna**.
- 2) Greta tror **att hon ska missa bussen**.
- 3) Greta tycker **att det ska bli roligt att gå på bio**.

Huvudsats eller bisats?

Ibland kan det vara svårt att veta vad som är en huvudsats och vad som är en bisats. Men det finns ett knep som du kan använda. Du kan testa att sätta in ordet *inte* i satsen. I en huvudsats kommer *inte* efter satsens första verb och i en bisats kommer *inte* före det första verbet.

Greta **träffar** *inte* kompisarna.

Greta **har** *inte* träffat kompisarna.

Greta **hinner** *inte* med bussen, om hon *inte* **springer**.

I de tre första satserna står *inte* efter det första verbet. De är alltså huvudsatser. I den fjärde och sista satsen står *inte* före det första verbet. Det är alltså en bisats.

Det finns ett liknande knep som kallas BIFF-regeln. BIFF = I en **B**isats står **I**nte **F**öre det **F**inita verbet.

Bisats före huvudsats

En mening kan börja med en huvudsats, men den kan också börja med en bisats. När meningen börjar med en bisats inleds meningen med ett bisatsord. Här är tre exempel:

- 1) *När* Greta är framme möter hon kompisarna.
- 2) *Om* Greta skyndar sig hinner hon.
- 3) *För att* hinna i tid var Greta tvungen att springa.

Meningarna ovan skulle lika gärna kunna inledas med huvudsatsen. Då ser det ut så här:

- 1) Greta möter kompisarna *när* hon är framme.
- 2) Greta hinner *om* hon skyndar sig.
- 3) Greta var tvungen att springa *för att* hinna i tid.

Genom att ha koll på om dina meningar är huvudsatser eller bisatser kan du variera ditt språk när du skriver. Då kan du välja att ibland inleda en mening med en huvudsats och andra gånger inleda meningen med en bisats.

Du får 15 min för den här uppgiften

HUVUDSATSER

För att lära Dig mer bör Du öppna länken med flera

<https://solnasfim3kvall.blogspot.com/2018/01/too-hotty.html> olika

exempel, satsschema med mera.

En bra film "Två huvudsatser – ordföljd" kan Du se om Du öppnar länken <https://www.youtube.com/watch?v=qU9Hlp9h5pA> PLEASE.

Några övningar:

(a) *Rak och omvänd ordföljd:*

<http://www.digitalasparet.se/hot/grammar/ordf/ordf6forkl.htm>

(b) *INTE på rätt plats:*

<http://www.digitalasparet.se/hot/grammar/adv/satsadv1.htm>

(c) *Alltid, aldrig, ofta och sällan på rätt plats:*

<http://www.digitalasparet.se/hot/grammar/adv/satsadv2.htm>

Du får 30 min för den här uppgiften

BISATSER

Du får titta lite närmare på länken

<https://solnasfim3kvall.blogspot.com/2018/01/slow-hands-home-made-dynamite.html> och bekanta Dig vidare med bisatser.

En mycket bra som jämför huvudsatser med bisatser kan Ni se om Ni öppnar

<https://www.youtube.com/watch?v=WP7yzJjq-ls&t=384s> länken .
PLEASE.

Du får 30 min för den här uppgiften

Öva bisatser när Du öppnar

<https://motmalet.nu/mot-malet-1/grammatik/meningar/ova-bisatser/> länken

Du får 10 min för den här uppgiften

ÖVNINGAR

- a) Skriv ned 5 huvudsatser
 - b) Skriv ned 5 bisatser
-

ÖVNINGAR

Skriv orden i rätt ordning

- 1) <https://www.digitalasparet.se/hot/grammar/ordf/ordf2.htm>
- 2) <https://www.digitalasparet.se/hot/grammar/ordf/ordf3.htm>

3) <https://www.digitalasparet.se/hot/grammar/ordf/ordf4.htm>

4) <https://www.digitalasparet.se/hot/grammar/ordf/ordf5.htm>

Du får 20 min för den här uppgiften.

TEST

Testa Dig själv: huvudsats eller bisats

https://www.quiz.me/huvudsats-eller-bisats_40869/

Du får 5 min.

BISATSER OCH HUVUDSATSER ... övningar

Öppna länken och öva

<https://www.smakprov.se/smakprov/?isbn=9789147081462&l=bokus>

Från sida nr. 6 och avsluta vid sida nr. 16

Du får 30 min för den här uppgiften

BISATSER OCH HUVUDSATSER ... övningar - sida 78 och 79

Öppna länken

https://www.bokus.com/bok/9789144110295/svensk-grammatik/?utm_source=Criteo&utm_medium=CPC&utm_campaign=Criteo_active&utm_term=1589608750 och öva mer. PLEASE

Du får 12 min för den här uppgiften.

HUVUDSATSER OCH BISATSER (nr. 1)

Öppna länken

<http://www4.nok.se/smak/index.asp?isbn=9789127434240>

och därefter ta Dig fram till sida 20 och 21. Läs texten om huvudsatser och bisatser. PLEASE.

Du får 10 min för den här uppgiften.

HUVUDSATSER OCH BISATSER (nr. 2)

Öppna länken

[https://www.smakprov.se/smakprov/?isbn=9789152345726&partner=s
makprov](https://www.smakprov.se/smakprov/?isbn=9789152345726&partner=smakprov) och ta Dig fram till sida nr. 282 och 283. Läs noggrann och jämför med uppgiften innan.

Du får 15 min för den här uppgiften

UTTAL ÖVNINGAR ...

A glass - glas; back - bak; dagg - dag; damm - dam; tack - tak ...

- 1) <http://pratar.weebly.com/a.html>
- 2) <http://pratar.weebly.com/a-traumlina-mer.html>

U buss - bus; brunn - brun; strutt - strut; full - ful; kulla - kula ...

- 1) <http://pratar.weebly.com/u.html>
- 2) <http://pratar.weebly.com/u-traumlina-mer.html>

Å borrh - bår; grått - gråt; kock - kåk; logg - låg; rock - råk ...

- 1) <http://pratar.weebly.com/aring.html>
- 2) <http://pratar.weebly.com/aring-traumlina-mer.html>

E sedd - sed; ledd - led; fett - fet; vett - vet; hett - het ...

- 1) <http://pratar.weebly.com/e.html>
- 2) <http://pratar.weebly.com/e-traumlina-mer.html>

I Bill - bil; fick - fik; sill - sil; spritt - sprit; lilla - lila; slippa - slipa ...

- 1) <http://pratar.weebly.com/i.html>
- 2) <http://pratar.weebly.com/i-traumlina-mer.html>

Ni får 16 min för alla övningar/länkar.

Y nyss - nys; tydd - tyd; syll - syl, rycker - ryker; bytta – byta ...

- 1) <http://pratar.weebly.com/y.html>
- 2) <http://pratar.weebly.com/y-traumlina-mer.html>

Du får 10 min

ÖVA UTTAL ... Öva uttal och säg högt. Upprepa.

I:	II:
i-y	e-ö
ä-i	a-ö
u-o	ö-å
y-u	

Du får 4 min för den här övningen

8 SIDOR

Öppna länken <https://8sidor.se/> läs och lyssna på nyheter från världen och Sverige. PLEASE.

Du har 12 min.

VAR ÄR VI NU ... KENT

... långa nätter korta dagar

https://www.youtube.com/watch?v=ykM558k_D0w&list=RDykM558k_D0w&start_radio=1

Jag såg dig dansa på _ _ _ _ _

Vid din bästa väns föräldrars sommarhus
Vi gled fulla över _ _ _ _ _
I en stulen båt

Långa nätter korta dagar
När synapser _ _ _ _ _ som ljus
Bara upprepning kan döda oss
Som tunna trådar _ _ _ _ _ vi ut

Så var är vi nu
Så var är vi nu idag
Är det någon här som ser en väg _ _ _ _ _
Vad du betyder för mig
Vad jag _ _ _ _ _ för dig
Vad vi betyder för varandra

Du vaknar upp din _ _ _ _ _ borta
Din spegelbild ser ut som skit
Och allt som _ _ _ _ _ var så enkelt
Har blivit väldigt svårt

Som alltid flyr jag till _ _ _ _ _
Den enda plats där jag är jag
En plats med enkla raka regler
Där de stora _ _ _ _ _ är lag

Så _ _ _ är vi nu
Så var är vi nu idag
Är det någon _ _ _ som ser en väg tillbaka
Vad du betyder för mig
Vad jag betyder för dig
Är det _ _ _ _ _ här som vet
Album: Tigerdrottningen

Fyll i luckorna medan Du lyssnar på låten. PLEASE

Du får 15 min för den här uppgiften

Med aldrig sinande vänlighet

DJ

... ..

Trevlig afton